

ประชาคมอาเซียน

ประเทศสมาชิก “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ๑๐ ประเทศ^๑ หรือ “อาเซียน” มีเป้าหมายจะก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ประกอบด้วยสามด้านหลัก ได้แก่ (๑) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) (๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และ (๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) วิสัยทัศน์ร่วมของผู้นำอาเซียน คือ การสร้างประชาคมอาเซียนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีกฎกติกาในการทำงาน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประชาคมอาเซียน) เป้าหมายหลักของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน คือ การสร้างประชาคมที่มีความแข็งแกร่ง มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ สามารถสร้างโอกาสและรับมือสิ่งท้าทายทั้งด้านการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้อย่างรอบด้าน โดยให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น และประชาชนในอาเซียนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^๒

บทความนี้จะกล่าวถึงประชาคมอาเซียนใน ๔ ประเด็นหลัก ได้แก่ (๑) **ความเป็นมาของประชาคมอาเซียน** (๒) **สามด้านหลักของประชาคมอาเซียน** (๓) **ความคืบหน้าของการเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในแต่ละด้าน** ซึ่งส่วนหนึ่งเรียบเรียงจากผลการประชุมคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ^๓ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๕ ณ ห้องวิเทศสโมสรส่วนที่ ๒ กระทรวงการต่างประเทศ และ (๔) **บทสรุป**

^๑ ประกอบด้วยบรูไนฯ กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ โดยการลงนามปฏิญญากรุงเทพของสมาชิกผู้ก่อตั้ง ๕ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย

^๒ การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) (กรุงเทพฯ: กรมาอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ) พฤศจิกายน ๒๕๕๕, หน้า ๑.

^๓ คณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ จัดตั้งตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๓ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และมีปลัดกระทรวงทุกกระทรวงเป็นกรรมการ มีภารกิจ (๑) กำหนดหรือเสนอแนะนโยบาย และท่าทีของไทยในกรอบความร่วมมืออาเซียน (๒) ประสานนโยบายและแลกเปลี่ยนความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการจัดตั้งประชาคมอาเซียน และ (๓) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้กับประชาชน

๑. ความเป็นมา

เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๔๐ ผู้นำอาเซียนได้รับรองเอกสารวิสัยทัศน์อาเซียน ๒๐๒๐ (ASEAN Vision ๒๐๒๐) เพื่อกำหนดเป้าหมายว่า ภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) อาเซียนจะเป็น

- ๑) วงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ - A Concert of Southeast Asian Nations
- ๒) หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต - A Partnership in Dynamic Development
- ๓) มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก - An Outward-looking ASEAN และ
- ๔) ชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร - A Community of Caring Societies^๕

ต่อมา ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๙ ระหว่างวันที่ ๗-๘ ตุลาคม ๒๕๔๖ ที่เมืองบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ตอบสนองต่อการบรรลุวิสัยทัศน์อาเซียนเพิ่มเติม โดยได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เห็นชอบให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) ประกอบด้วย ๓ ด้านหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC)

อย่างไรก็ดี ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๒ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๐ ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามแถลงการณ์เซบูเห็นชอบให้เร่งรัดการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๕) เพื่อให้อาเซียนสามารถปรับตัวและจัดการกับประเด็นท้าทายของทุกมิติในสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (Roadmap for ASEAN Community ๒๐๑๕) ซึ่งผู้นำอาเซียนได้รับรองเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๒ ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๔ ที่ชะอำ-หัวหิน ในขณะที่ไทยดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน

อาเซียนให้ความสำคัญกับการเร่งรัดการปฏิบัติตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะการเร่งรัดการรวมตัวทางเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตภายในภูมิภาคเป็นหลัก และลดการพึ่งพาเศรษฐกิจโลกที่ผันผวน ในขณะเดียวกัน ก็ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้มีความเสมอภาคกันระหว่างสมาชิกมากขึ้น ทั้งนี้ ล่าสุด ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๒๑ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕ ที่กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ผู้นำอาเซียนได้ตกลงที่จะกำหนดวันที่อาเซียนจะเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

^๕ ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) (กรุงเทพฯ: กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ)

๒. สามด้านหลักของประชาคมอาเซียน

๒.๑ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีเป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่

๒.๑.๑ มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน โดยยึดมั่นหลักการของการไม่แทรกแซงกิจการภายในและการส่งเสริมค่านิยมของประชาคมควบคู่กันไป

๒.๑.๒ มีความเป็นเอกภาพ ความสงบสุข ความแข็งแกร่ง และมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ เพื่อส่งเสริมให้อาเซียนพึ่งพาอาศัยกลไกของตนมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาและความท้าทายต่าง ๆ ในภูมิภาค

๒.๑.๓ มีพลวัตและมีปฏิสัมพันธ์กับนอกภูมิภาคอาเซียน

๒.๒ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีเป้าหมายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ได้แก่

๒.๒.๑ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวสำหรับประชากร ๖๐๐ ล้านคนในอาเซียน โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนและบุคลากรวิชาชีพต่าง ๆ อย่างสะดวกมากขึ้น และมีการไหลเวียนอย่างเสรียิ่งขึ้นสำหรับเงินทุน

๒.๒.๒ การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการแข่งขันที่เป็นธรรม การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และนโยบายภาษี รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

๒.๒.๓ การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยการส่งเสริม SMEs และการเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศสมาชิกอาเซียนผ่านโครงการ อาทิ โครงการริเริ่มเพื่อการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) เพื่อลดช่องว่างทางการพัฒนา รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือด้านธุรกิจระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

๒.๒.๔ การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยเน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เพื่อให้อาเซียนมีท่าทีร่วมกันอย่างชัดเจน รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิต/จำหน่ายภายในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

๒.๓ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินการใน ๖ ด้าน ได้แก่

- ๒.๓.๑ การพัฒนามนุษย์
- ๒.๓.๒ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม
- ๒.๓.๓ สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม
- ๒.๓.๔ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
- ๒.๓.๕ การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน
- ๒.๓.๖ การลดช่องว่างทางการพัฒนา

๓. ความสำเร็จของการเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในแต่ละด้าน^๕

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงความสำเร็จของการดำเนินงานของอาเซียนและประเทศไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนใน ๕ ประเด็น ได้แก่ (๑) ความสำเร็จของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (๒) ความสำเร็จของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (๓) ความสำเร็จของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (๔) ความสำเร็จด้านการศึกษาเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียน (ASEAN Connectivity) และ (๕) ความสำเร็จด้านการประชาสัมพันธ์ประชาคมอาเซียน

๓.๑ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยประสานงานหลัก โดยดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานความมั่นคงอื่น ๆ ของประเทศไทย คือ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงยุติธรรม)

๓.๑.๑ ภาพรวม ในปี ๒๕๕๕ นี้ โดยเฉพาะในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๒๑ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ที่กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา อาเซียนได้มีพัฒนาการที่ดีในการดำเนินการตามแผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยมีการสร้างกฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน และความร่วมมือกับต่างประเทศ อาทิ

(๑) การจัดตั้งสถาบันอาเซียนเพื่อสันติภาพและความสมานฉันท์ (ASEAN Institute of Peace and Reconciliation) อย่างเป็นทางการ มีสำนักงานอยู่ที่กรุงจาร์ตา ประเทศอินโดนีเซีย มีภารกิจในการวิจัยและรับฟังความคิดเห็นเพื่อส่งเสริมสันติภาพในภูมิภาค และไม่มีหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างกันอาเซียน

(๒) ด้านสิทธิมนุษยชน มีการจัดทำปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration: AHRD) นับเป็นเอกสารสำคัญด้านสิทธิ

^๕ เียบเรียงจากผลการประชุมคณะกรรมาธิการอาเซียนแห่งชาติ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๕ ณ ห้องวิเทศสโมสรส่วนที่ ๒ กระทรวงการต่างประเทศ

มนุษยชนฉบับแรกของอาเซียน แสดงให้เห็นถึงมาตรฐานของอาเซียนในด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชนอาเซียน

(๓) ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านยาเสพติด สมัยพิเศษ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ ซึ่งที่ผ่านมาไม่เคยมีการประชุมระดับรัฐมนตรี มีแต่การประชุมในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสเท่านั้น โดยที่ประชุมย้ำถึงความสำคัญที่จะทำให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติดภายในปี ๒๕๕๘ ซึ่งจะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน รวมถึงการสกัดกั้นการลักลอบขนยาเสพติดข้ามพรมแดน

(๔) ด้านการค้ามนุษย์ ประเทศไทยผลักดันให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาค (Regional Plan of Action) ควบคู่ไปกับการจัดทำอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ (ASEAN Convention on Trafficking in Persons) เพื่อเป็นกรอบความร่วมมือในการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์ในระดับภูมิภาค

(๕) ประเด็นทะเลจีนใต้ อาเซียนยังเผชิญกับความท้าทายในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-จีน ได้ผลักดันให้มีการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-จีน เพื่อรักษาพลวัตการเจรจาที่สร้างสรรค์และพิจารณาแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียน-จีนในด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นผลประโยชน์ร่วมของทั้งสองฝ่าย รวมถึงการหารือแนวทางในการจัดทำแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct in the South China Sea) ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความไว้วางใจและการเจรจาหารือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๒ ในส่วนของดำเนินการของประเทศไทย มีพัฒนาการที่สำคัญ อาทิ

(๑) การจัดทำแนวปฏิบัติและแผนปฏิบัติการ ๓ ปี (๒๕๕๖-๒๕๕๘) ของกระทรวงกลาโหม เพื่อเตรียมความพร้อมผู้การเป็นประชาคมอาเซียน โดยในปี ๒๕๕๖ กระทรวงกลาโหมจะดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะการฝึกซ้อมผสมกับกลุ่มประเทศอาเซียน อาทิ ความมั่นคงทางทะเล การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ การแพทย์ทหาร การรักษาสันติภาพ และการต่อต้านการก่อการร้าย เป็นต้น

(๒) การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยประสานหลักของประเทศ และมีหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management: ACDM) ด้วย

(๓) การจัดการฝึกซ้อมการบรรเทาภัยพิบัติภายใต้กรอบ ARF (ASEAN Regional Forum Disaster Relief Exercise: ARF DiREx) โดยประเทศไทยและเกาหลีใต้จะ

ร่วมกันจัดขึ้นในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๖ ที่จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ และความร่วมมือระหว่างทหารและพลเรือน

๓.๒ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (กระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยประสานงานหลัก โดยดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ ของประเทศไทย อาทิ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นต้น)

๓.๒.๑ **ภาพรวม** อาเซียนมีพัฒนาการในการดำเนินการตามแผนการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาทิ

(๑) ปัจจุบันอาเซียนอยู่ระหว่างการจัดทำตัวชี้วัดผลการดำเนินงานตามแผนการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Scorecard) ระยะที่ ๓ (ปี ๒๕๕๕-๒๕๕๖) ซึ่งตามข้อมูลที่ปรากฏ ประเทศไทยสามารถดำเนินการไปได้ร้อยละ ๘๔.๖ และอยู่ระหว่างการดำเนินการปรับมาตรฐานและความสอดคล้องในเรื่องพิกัดศุลกากร การอำนวยความสะดวกทางการค้า ระบบการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตัวเอง มาตรฐานของ SME และการจัดทำระบบข้อมูลศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียว หรือ “ASEAN Single Window”

(๒) อาเซียนประสบความสำเร็จในการจัดทำความตกลงอาเซียนว่าด้วยการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา (ASEAN Agreement on the Movement of Natural Persons) ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี ๒๕๕๕ เพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเคลื่อนย้ายบุคลากรที่ประสงค์จะให้บริการในประเทศสมาชิกในสาขาที่เกี่ยวกับการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุน โดยข้อผูกพันของไทยจะอนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายบุคลากร ๒ ประเภท คือ ผู้เยี่ยมเยือนทางธุรกิจ (Business Visitor) และผู้โอนย้ายภายในบริษัท (Intra-Corporate Transferee) โดยครอบคลุมการเคลื่อนย้ายบุคลากรใน ๒๕ สาขา อาทิ บริการวิศวกรรม บริการคอมพิวเตอร์ บริการวิจัยและการพัฒนา บริการด้านการเงิน บริการด้านโทรคมนาคม บริการด้านสุขภาพ และบริการด้านโรงแรม เป็นต้น

(๓) สำหรับความตกลงอาเซียนว่าด้วยการค้าบริการ (ASEAN Framework Agreement on Trade in Services: AFAS) นั้น ได้มีผลบังคับใช้แล้ว โดยอาเซียนได้ผูกพันเปิดเสรีการค้าบริการชุดที่ ๘ แล้วเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕ โดยเปิดไปแล้วร้อยละ ๗๐ ซึ่งนักลงทุนอาเซียนสามารถเข้ามาจัดตั้งธุรกิจในประเทศสมาชิกอาเซียนอีกประเทศหนึ่งในรูปแบบของบริษัทจำกัดเท่านั้น โดยสามารถมีหุ้นส่วนของผู้ถือหุ้นต่างชาติได้ไม่เกินร้อยละ ๗๐ ในสาขาบริการ อาทิ บริการด้านวิชาชีพ บริการด้านคอมพิวเตอร์ บริการด้านโทรคมนาคม บริการ

ด้านการวิจัยและการพัฒนา บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ บริการด้านการก่อสร้าง บริการด้านการจัดจำหน่าย บริการ ด้านการศึกษา บริการด้านสุขภาพ บริการด้านการท่องเที่ยว บริการด้านนันทนาการและกีฬา เป็นต้น โดยเปิดเฉพาะบาง sub-sector ของแต่ละสาขาดังกล่าว และมีอีก ๒-๓ สาขาที่เปิดให้ ผู้ถือหุ้นเป็นชาวต่างชาติไม่เกินร้อยละ ๕๑ อาทิ บริการด้านการขนส่งทางน้ำ ทางรถไฟ และทางอากาศ ทั้งนี้ มีเงื่อนไขว่า จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายในแต่ละสาขาด้วย

(๔) ในเรื่องการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วม (Mutual Recognition Agreement: MRA) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานมีทักษะนั้น ปัจจุบันอาเซียนได้จัดทำ MRA แล้ว ๗ สาขาวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปัตยกรรม นักบัญชี และช่างสำรวจ และ ๑ สาขาบริการ คือ บริการการท่องเที่ยว ประเทศไทยได้ลงนาม MRA ในสาขาการบริการการท่องเที่ยวแล้วเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕

(๕) นอกจากนี้ พัฒนาการที่สำคัญยิ่งในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๒๑ เมื่อเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา คือ การที่ผู้นำอาเซียน ๑๐ ประเทศ กับผู้นำจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย ประกาศให้มีการเริ่มเจรจาการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจอย่างรอบด้านในภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) โดยจะเริ่มการเจรจาในต้นปี ๒๕๕๖ เพื่อให้บรรลุผลได้ในปี ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นปีที่จะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ โดยเห็นว่า RCEP จะช่วยปรับให้ FTA ระหว่างอาเซียนกับประเทศทั้ง ๖ ดังกล่าว มีกฎระเบียบที่สอดคล้องกัน

๓.๒.๒ ในส่วนการดำเนินการของประเทศไทย มีพัฒนาการที่สำคัญ อาทิ

(๑) การจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรและอินทรีย์ อาทิ ผักผลไม้อาเซียนจำนวน ๒๘ รายการ และอยู่ระหว่างการจัดตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสินค้าเกษตรและสินค้าประมงเพื่อให้สอดคล้องกับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงการจัดสัมมนาสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เกษตรกรไทยโดยเฉพาะการจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าของกลุ่มสหกรณ์ และการเชื่อมโยงเครือข่ายเรื่องการตลาดของสินค้าเกษตรซึ่งเป็นหนึ่งในเรื่องที่รัฐมนตรีอาเซียนด้านการเกษตรและป่าไม้ได้ตกลงกันโดยเฉพาะการขับเคลื่อนกลุ่มสหกรณ์ และในการประชุมรัฐมนตรีอาเซียน+๓ ด้านการเกษตรและป่าไม้ (ASEAN+3 Ministers Meeting on Agriculture and Forestry: AMAF+3) เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๕ ที่ประเทศลาว ไทยได้เสนอเป็นเจ้าภาพในการจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการโครงการสำรองข้าวฉุกเฉินของอาเซียน+3 (ASEAN Plus Three Emergency Rice Reserve: APTERR)

(๒) การลงนามในข้อตกลงยอมรับร่วม (MRA) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานมีทักษะในสาขาการบริการการท่องเที่ยวเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ และพัฒนาการเตรียมความพร้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงาน

มีทักษะในสาขาบริการการท่องเที่ยว อาทิ การจัดตั้งคณะกรรมการบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งชาติ และการจัดตั้งคณะกรรมการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมและสื่อการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ รวมถึงมาตรฐานสำหรับ ๓๒ วิชาชีพ

(๓) การเตรียมความพร้อมในการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานมีทักษะใน ๗ สาขาวิชาชีพและ ๑ การบริการของกระทรวงแรงงาน ที่ผ่านมามีการประชุมระดับความเห็นเพื่อประเมินว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานมีทักษะจะมีผลกระทบต่อคนไทยและต่อการแข่งขันของประเทศไทยในด้านแรงงานมีทักษะอย่างไร ซึ่งสรุปผลได้ว่า ยังไม่มีผลกระทบมากนัก โดยสภาวิชาชีพของไทยคอยกำกับดูแลอยู่ นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานด้วย

(๔) การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้จัดทำแผนงาน ๔ ด้านสำคัญ ได้แก่ (ก) การถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน (ข) การพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้ประกอบการ SME เพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ค) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการถ่ายโอนเทคโนโลยี และ (ง) การพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานสินค้าด้วยการทดสอบทางห้องปฏิบัติการ

๕) การดำเนินการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในส่วนของ ICT ตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอาเซียน (ASEAN ICT Masterplan ๒๐๑๕: AIM ๒๐๑๕) โดยโครงการที่ประเทศไทยรับผิดชอบ ได้แก่ การจัดทำมาตรฐานและนิยามทักษะบุคลากรด้าน ICT อาเซียน (ASEAN ICT Skills Standard and Definition) การจัดทำแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์อาเซียน (ASEAN e-Government Strategic Action Plan) และให้ความสำคัญกับการวางโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT การจัดสัมมนาเพื่อเผยแพร่การเปิดตลาดการค้าบริการในสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และโครงการ Smart Thailand เป็นต้น

๓.๓ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์เป็นหน่วยประสานงานหลัก โดยดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานด้านสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ ของประเทศไทย อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงาน กพ. เป็นต้น)

๓.๓.๑ ภาพรวม อาเซียนมีพัฒนาการในการดำเนินการตามแผนการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน อาทิ

(๑) ปัจจุบันอาเซียนได้จัดทำตัวชี้วัดผลการดำเนินงานตามแผนการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC Scorecard) เสร็จเรียบร้อยแล้ว และจะนำมาใช้ในการประเมินผลในเดือนมิถุนายน 2556

(๒) การจัดตั้งกลไกใหม่ ได้แก่ รัฐมนตรีอาเซียนด้านกีฬาซึ่งจะมีการประชุมเป็นครั้งแรกในปี ๒๕๕๖ และรัฐมนตรีอาเซียนด้านสตรีซึ่งมีการประชุมครั้งแรกไปแล้ว เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๕

(๓) ด้านการศึกษา ในการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านการศึกษา (ASEAN Ministers Meeting on Education) ครั้งที่ ๗ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๕ ได้มีเอกสารสำคัญ คือ เอกสารคู่มือหลักสูตรอาเซียน (ASEAN Curriculum Sourcebook) เพื่อให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และให้เยาวชนเรียนรู้อาเซียนและประเทศสมาชิกในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

(๔) ด้านการส่งเสริมบทบาทของภาคประชาสังคม มีการจัด GO-NGO Forum ซึ่งเป็นข้อริเริ่มของประเทศไทยเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนและผลักดันการดำเนินการตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

(๕) นอกจากนี้ ยังมีกลไกด้านสิทธิมนุษยชนที่ดูแลสิทธิสตรีและสิทธิเด็ก คือ คณะกรรมาธิการอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและสิทธิเด็ก (ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children: ACWC) ด้วย

๓.๓.๒ ในส่วนของดำเนินการของประเทศไทย มีพัฒนาการที่สำคัญ อาทิ

(๑) ประเทศไทยได้ผลักดันให้หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (Universal Health Coverage: UHC) เป็นวาระสำคัญของการประชุมรัฐมนตรีสาธารณสุขอาเซียน (ASEAN Health Ministerial Meeting: AHMM) ครั้งที่ ๑๑ และการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าทั่วภูมิภาคอาเซียน และลดผลกระทบในบริเวณชายแดนที่มีการข้ามพรมแดนมารับการรักษาในประเทศไทย

(๒) การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และความคืบหน้าในการสร้างระบบถ่ายโอนหน่วยกิต ซึ่งดำเนินการโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network : AUN) ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้วางยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี ๒๕๔๖-๒๕๖๑ ใน ๖ ด้าน ได้แก่ (ก) การพัฒนาทักษะโดยการอบรม

ภาษาอังกฤษและสร้างความรู้ภาษาอาเซียน (ข) การสร้างความตระหนักและเสริมสร้างเอกลักษณ์ของประเทศอาเซียน (ค) การส่งเสริมการรู้หนังสือ (ง) พัฒนาและยกระดับมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งรวมถึงหลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินผลและการโอนหน่วยกิต (จ) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning Center: CLC) และ (ฉ) การผลิตและการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะ

(๓) การพัฒนาองค์ความรู้และการจัดการความรู้ทางด้านมรดกวัฒนธรรมและความหลากหลายทางวัฒนธรรมในอาเซียนของกระทรวงวัฒนธรรม โดยเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าวผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวัฒนธรรมทั้งในระดับผู้บริหาร ระดับปฏิบัติการ ผู้เชี่ยวชาญ ศิลปินแห่งชาติ ศิลปินพื้นบ้าน ช่างหัตถกรรม นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชน เป็นต้น ทั้งนี้ การดำเนินงานของไทยภายใต้ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม มี ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับจังหวัด ระดับประเทศ และระดับภูมิภาค

(๔) การกำหนดให้ปี ๒๐๑๓ เป็นปี ASEAN Sports Industry Year โดยประเทศสมาชิกอาเซียนจะร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมฉลอง โดยการกีฬาแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นหน่วยประสานงานหลักในการจัดกิจกรรม แสดงความสนใจที่จะเพิ่มกีฬาประเภทตะกร้อหรือมวยในอนาคต เนื่องจากเป็นกีฬาที่ประเทศอาเซียนมีความเชี่ยวชาญ

(๕) การพัฒนาชนบทและขจัดความยากจนซึ่งมีกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยประสานงาน โดยกำหนดจัดโครงการต่าง ๆ อาทิ การแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน โครงการพัฒนาที่มหาวิทยาลัยโดยให้ตัวแทนชุมชนมารับความรู้จากส่วนกลางแล้วนำไปขยายผลต่อในชุมชน โครงการถ่ายทอดวีดิทัศน์ทางไกลจากส่วนกลางไปยังศาลากลางจังหวัดในจังหวัดต่าง ๆ และการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมกลุ่มจังหวัด (Regional Cooperation Center : RCC) ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากที่สนใจและมีความพร้อมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนและประชาคมอาเซียนแก่จังหวัดและกลุ่มจังหวัดต่าง ๆ เป็นต้น

๓.๔ ความคืบหน้าด้านการเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียน (ASEAN Connectivity)

๓.๔.๑ ความเป็นมา ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๕ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๒ ที่ชะอำ-หัวหิน ประเทศไทย ผู้นำอาเซียนเห็นชอบกับข้อเสนอของไทยเกี่ยวกับแนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียน (ASEAN Connectivity) เพื่อเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของอาเซียนและนำอาเซียนไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ และได้ออกแถลงการณ์ผู้นำอาเซียนว่าด้วยการเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียน รวมทั้งได้จัดตั้งคณะทำงานระดับสูงว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียน (High Level Task Force on ASEAN Connectivity: HLTF-AC) เพื่อจัดทำแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียน (Master Plan on ASEAN

Connectivity: MPAC) ให้แล้วเสร็จ ซึ่งต่อมาได้เสนอให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๗ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๓ ให้การรับรองโดย

อาเซียนได้จัดทำแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ASEAN Master Plan on ASEAN Connectivity) โดยมีเจตนารมณ์ที่จะเร่งรัดการเชื่อมโยงประเทศสมาชิก ทั้ง ๑๐ ประเทศให้เป็นหนึ่งเดียว และมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อสนับสนุนการสร้างประชาคมอาเซียน อย่างแท้จริงภายในปี ๒๕๕๘ โดยให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางโครงสร้างความสัมพันธ์ในภูมิภาค และเพื่อเป็นกรอบความร่วมมือในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกัน ใน ๓ ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกฎระเบียบ และด้านความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน โดยความเชื่อมโยงดังกล่าวจะเน้นอาเซียนในเบื้องต้น และจะเป็นพื้นฐานในการเชื่อมโยงไปภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ ภูมิภาคเอเชียตะวันออก ภูมิภาคเอเชียใต้ และอื่น ๆ ต่อไป^๖

ทั้งนี้ การเชื่อมโยงในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในแผนแม่บท ในการก่อสร้างถนน เส้นทางรถไฟ การขนส่งทางน้ำ การขนส่งทางอากาศ รวมทั้งการเชื่อมโยง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและด้านพลังงาน (โครงการท่อก๊าซและระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียน) โดยมีคณะทำงานสาขาต่าง ๆ ของอาเซียน (ASEAN Sectoral Bodies) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ในแผนแม่บท

ด้านกฎระเบียบ แผนแม่บทฯ จะมีส่วนในการเร่งรัดการดำเนินการตามความตกลงพิธีสาร ข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการข้ามแดนให้สะดวก รวดเร็ว โปร่งใสลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และการลงทุนทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนในขณะเดียวกันก็ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดจากอาชญากรรมข้ามชาติ แรงงานผิดกฎหมายการค้ามนุษย์และมลภาวะต่าง ๆ ที่ตามมาจากการเชื่อมโยง

ด้านความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน แผนแม่บทฯ จะช่วยส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการไปมาหาสู่กันระหว่างประชาชน การเชื่อมโยงทางสังคม วัฒนธรรม และการสร้างความรู้สึกของการเป็นประชาคมอาเซียนที่เป็นอันหนึ่งอันหนึ่งเดียวกันมากขึ้น

อาเซียนได้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานอาเซียนว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในภูมิภาค (ASEAN Connectivity Coordinating Committee : ACCC) โดยมีผู้แทนจากประเทศสมาชิกทำหน้าที่ดังกล่าว ในส่วนของประเทศไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมอบหมายให้นายประดาป พิบูลสงคราม อดีตเอกอัครราชทูตและอดีตรองปลัด

^๖ ดู แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๔.

กระทรวงฯ เป็นผู้แทนไทยใน ACCC โดยมีหน้าที่ประสานงานกับผู้ประสานงานของแต่ละประเทศสมาชิก (National Coordinator) เพื่อผลักดันและเร่งรัดการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ รวมทั้งประสานกับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ อาทิ จีน ญี่ปุ่น และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

๓.๔.๒ ความคืบหน้า ACCC มีการประชุมมาแล้ว ๖ ครั้ง มีการหารืออย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามและเร่งรัดการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ รวมถึงการผลักดัน ๑๕ โครงการเร่งรัดในแผนแม่บท (๑๕ Priority Projects) ที่จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จในปี ๒๕๕๘ ทั้งนี้ ในการประชุมครั้งที่ ๖ เมื่อวันที่ ๘-๑๐ กันยายน ๒๕๕๕ ที่กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ได้มีการจัดทำคู่มือสำหรับการระดมทุนกับประเทศคู่เจรจา องค์การเพื่อการพัฒนา และภาคเอกชนที่สนใจจะลงทุนหรือร่วมมือกับอาเซียนในโครงการที่สามารถสร้างผลตอบแทน นอกจากนี้ อาเซียนได้ผลักดันให้ประเทศคู่เจรจาเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการช่วยสนับสนุนอาเซียนในโครงการเร่งด่วน ๑๕ โครงการ โดยล่าสุด จีนและญี่ปุ่นได้จัดตั้งคณะทำงานพิเศษเพื่อประสานงานโดยตรงกับ ACCC ในการสร้างความร่วมมือในโครงการเร่งด่วนดังกล่าว รวมถึงสหภาพยุโรปและออสเตรเลียได้แสดงท่าทีสนใจที่จะจัดตั้งคณะทำงานพิเศษเช่นเดียวกัน

ที่ผ่านมา อาเซียนได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน การจัด ASEAN-India Car Rally ก็ถือเป็นหนึ่งในแนวทางการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งนี้ ในโอกาสที่ความสัมพันธ์อาเซียน-อินเดีย ครบรอบ ๒๐ ปี ในปี ๒๕๕๕ กระทรวงการต่างประเทศร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียนและอินเดียจัด ASEAN-India Car Rally ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ถึง ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๕ เพื่อสำรวจเส้นทางจากอาเซียนไปยังแคว้นฮัสสัมของอินเดีย และส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะเพิ่มพูนโอกาสความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนของทั้งสองฝ่าย หลังจากที่ได้เคยจัดแรลลี่จากอินเดียมาสู่อาเซียนแล้วเมื่อปี ๒๕๔๗ โดยขบวนแรลลี่ของอาเซียนและอินเดียในครั้งนี้ได้เริ่มออกเดินทางจากเมืองยอกยาการ์ตาในอินโดนีเซีย-สิงคโปร์-มาเลเซีย-ไทย (ครั้งที่ ๑)-กัมพูชา-เวียดนาม-ลาว-ไทย (ครั้งที่ ๒)-เมียนมาร์-เข้าอินเดียที่พรมแดน Tamu-Moreh และไปสิ้นสุดที่เมืองกัวฮาตีในแคว้นฮัสสัมของอินเดีย

๓.๕ ความคืบหน้าด้านการประชาสัมพันธ์ประชาคมอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์ตระหนักถึงความสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนแก่สื่อมวลชนโดยผลิตคู่มืออาเซียนจัดสัมมนาอบรมข้าราชการและสื่อมวลชนในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารและจัดทำเว็บไซต์ www.asean thai.net เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารสำหรับสื่อมวลชนและนักประชาสัมพันธ์ และมีอาสาสมัครประจำหมู่บ้านคอยให้ความรู้เรื่องอาเซียนในแต่ละหมู่บ้าน

นอกจากนี้ จะมีการจัดตั้งศูนย์อาเซียนภายในเพื่อประเมินผลด้านการประชาสัมพันธ์ประชาคมอาเซียน รวมถึงโครงการจัดสำนักนิเทศสัมพันธ์ไปประจำการในจังหวัดที่มีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านด้วย ทั้งนี้ อีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเตรียมความพร้อมของประชาชนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยขณะนี้รัฐบาลได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้

๓.๕.๑ กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยส่งเสริมการบูรณาการด้านการศึกษาให้เป็นวาระการพัฒนาของอาเซียน ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง สร้างความตระหนักรู้เรื่องอาเซียนในกลุ่มเยาวชนผ่านการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างอัตลักษณ์อาเซียน และดำเนินกิจกรรมทางยุทธศาสตร์และพัฒนาคุณสมบัติ ความสามารถ การเตรียมความพร้อมที่ดีให้กับแรงงานอาเซียนเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับประโยชน์และความท้าทายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๓.๕.๒ กระทรวงแรงงานส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสมโดยรวบรวมหลักการทำงานอย่างถูกต้องและเหมาะสมไว้ในวัฒนธรรมการทำงานของอาเซียน รวมถึงสุขภาพและความปลอดภัยในที่ทำงาน และทำให้เกิดความมั่นใจว่า การส่งเสริมการบริหารกิจการจะเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการจ้างงานของอาเซียนเพื่อให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์การจ้างงาน

๓.๕.๓ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) ส่งเสริมการจัดตั้งระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และมีความน่าเชื่อถือ โดยการเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรบุคคลในระบบราชการของอาเซียน และเพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

๓.๕.๔ ในส่วนของกระทรวงการต่างประเทศ กรมอาเซียนได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนแก่ภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การเตรียมความพร้อมแก่ภาครัฐ กรมอาเซียนให้ความสำคัญกับการดำเนินการในหลายมิติ ทั้งการปรับส่วนราชการเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน การพัฒนาบุคลากรและการสร้างศักยภาพแก่ข้าราชการ และการส่งเสริมการดำเนินตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในทั้งสามด้าน โดยที่ผ่านมาได้จัดทำโครงการต่าง ๆ อาทิ

- ประสานกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือน (กพ.) เพื่อจัดโครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนแก่ข้าราชการ พัฒนากิจกรรมการทำงานและเจรจาระหว่างประเทศ รวมทั้งทักษะภาษาอังกฤษและภาษาประเทศเพื่อนบ้านให้แก่ข้าราชการ

- จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมอาเซียนร่วมกับสถาบันการต่างประเทศ เทเวศวงศวิโรปการ เพื่อฝึกอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ให้แก่ข้าราชการหรือ

พนักงานหน่วยงานของรัฐ (ระดับไม่ต่ำกว่าชำนาญการ) หรือหน่วยงานภาคเอกชน (ระดับไม่ต่ำกว่าผู้จัดการ) ซึ่งปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนและประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ การฝึกอบรมจะประกอบด้วยการบรรยายความรู้เกี่ยวกับอาเซียนจากผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาดูงานภายในประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดที่เป็นจุดเชื่อมโยงหรือเป็นจุดยุทธศาสตร์ของไทยต่ออาเซียนในด้านต่าง ๆ และการดูงานในต่างประเทศ ได้แก่ สำนักเลขาธิการอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย

- ประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในเรื่องการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีของไทยภายใต้ประชาคมอาเซียนในทั้งสามเสา เพื่อให้กฎหมายมีความทันสมัยและเอื้อให้ไทยสามารถแข่งขันและใช้โอกาสจากประชาคมอาเซียนได้อย่างเต็มที่

(๒) การเตรียมความพร้อมแก่ภาคเอกชน เพื่อให้ภาคเอกชนสามารถใช้ประโยชน์จากการเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการที่อาเซียนมุ่งสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันและเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก กรมอาเซียนได้มีบทบาทในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการในประเด็นสำคัญต่าง ๆ อาทิ

- การพัฒนาศักยภาพของภาคเอกชนและแรงงานไทยให้ตอบสนองต่อความต้องการ และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดอาเซียน

- การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความตกลงเขตการค้าเสรีทั้งระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์)

- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการกำหนดนโยบายและการเจรจาความตกลงต่าง ๆ ของภาครัฐ โดยในปัจจุบัน มีผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทย ในองค์ประกอบคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ

- การรักษาคุณภาพสินค้าให้ได้ตามความต้องการของตลาดและผ่านเกณฑ์มาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนด

- การเสริมสร้างและใช้ประโยชน์จากเครือข่ายนักธุรกิจและผู้ประกอบการในอาเซียน

- การจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อลดทอนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อภาคธุรกิจไทย โดยเฉพาะกับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

(๓) การเตรียมความพร้อมแก่ภาคประชาชน กรมอาเซียนให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างประชาคมอาเซียน

และได้ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับจากหน่วยราชการทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนในประชาชนทุกภาคส่วนและในทุกระดับ โดยที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินการที่สำคัญหลายประการ อาทิ

- กิจกรรมอาเซียนสัญจร กรมอาเซียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมอาเซียนสัญจร ไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อเผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน รวมทั้งสร้างความตระหนักถึงประโยชน์และโอกาสที่คนไทยจะได้รับจากการเป็นประชาคมอาเซียน โดยการจัดบรรยายความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอาเซียนให้แก่บุคลากรของสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนผู้สนใจ และมีการพบปะกับภาคประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะของสาธารณชน

- การจัดทำสื่อเผยแพร่ อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งในปี ๒๕๕๕ กรมอาเซียนได้จัดส่งสื่อสิ่งพิมพ์ไปตามคำขอของหน่วยงานและผู้สนใจต่าง ๆ กว่า ๓,๐๐๐ ราย การจัดทำรายการวิทยุ “เราคืออาเซียน” คลื่น A.M. ๑๕๗๕ KHz ออกอากาศทุกวันอังคาร เวลา ๑๗.๓๐-๑๘.๐๐ น. เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาเซียน อาทิ ข้อมูลพื้นฐานของอาเซียน กิจกรรมอาเซียนสัญจร อาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ผลการประชุมของอาเซียนที่สำคัญ รวมทั้งการถามคำถามชิงรางวัล เป็นต้น นอกจากนี้ กรมอาเซียนได้จัดทำเว็บไซต์ www.mfa.go.th/asean เพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของอาเซียน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของกรมอาเซียน รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน สื่อประชาสัมพันธ์ และสื่อมัลติมีเดีย อาทิ วิดีทัศน์ประชาคมอาเซียน การ์ตูนท่องโลกอาเซียน เพลง ASEAN Way เป็นต้น รวมถึง Facebook “ASEAN-Thailand” เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางการติดต่อสื่อสาร และแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับอาเซียน

- งานวันอาเซียน ในวันที่ ๘ สิงหาคม ของทุกปี กรมอาเซียน กำหนดจัดกิจกรรมเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสครบรอบการก่อตั้งอาเซียน ที่กระทรวงการต่างประเทศ เป็นประจำทุกปี โดยในปี ๒๕๕๕ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่กระทรวงการต่างประเทศจัดขึ้น ประมาณ ๑,๐๐๐ คน และมีนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ กว่า ๖๐ แห่งทั่วประเทศเข้าร่วม โดยมีกิจกรรมสำหรับเยาวชน อาทิ การแข่งขันตอบปัญหาเกี่ยวกับอาเซียน การประกวดเรียงความหรือวาดภาพเกี่ยวกับอาเซียน การจัดนิทรรศการอาเซียน และมีการเสวนาโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในหัวข้อที่เกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนปี ๒๕๕๘

- การเป็นวิทยากรอบรม สัมมนา กรมอาเซียนได้รับเชิญจากหน่วยราชการ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนให้เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ กรมอาเซียนได้ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการในการจัดอบรมครูทั่วประเทศเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน และ

การเตรียมพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ซึ่งเป็น การ train the trainers เพื่อให้ครูที่เข้าร่วมกิจกรรมกลับไปถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับครูในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่าย นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนต่อไป รวมถึงการจัดค่ายภาษาอังกฤษให้กับเยาวชน และยังมีโครงการอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกมากมายในปี ๒๕๕๖ ซึ่งคงต้องติดตามต่อไป โดยจะเน้นให้ความรู้กับภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่นมากขึ้น

๔. บทสรุป

แม้ว่าภาครัฐและภาคเอกชนจะดำเนินการในด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ แต่ประชาคมอาเซียนจะประสบผลสำเร็จไม่ได้ หากปราศจากการสนับสนุนของภาคประชาชน กรมอาเซียนในฐานะสำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ จะทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาประชาคมอาเซียน และส่งเสริมความตระหนักรู้ให้ประชาชนในทุกภาคส่วนและในทุกระดับมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างประชาคมอาเซียนอย่างต่อเนื่องแข็งขันต่อไปในอนาคต และกรมอาเซียนพร้อมให้ความร่วมมือสนับสนุนทุกภาคส่วนในด้านข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนคนไทยในทุกภาคส่วนและในทุกระดับได้รับประโยชน์และใช้โอกาสอย่างเต็มที่จากการเป็นประชาคมอาเซียน

กรมอาเซียน
กระทรวงการต่างประเทศ
๒ มกราคม ๒๕๕๖